

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้แบบวิเคราะห์เอกสารและการสังเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปสาระสำคัญ

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผนเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนและผู้สอนในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามทฤษฎี และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการจดบันทึกการสัมภาษณ์ การสังเกตและการสนทนากลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุง

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน ฝ่ายบริหารกลุ่มงานวิชาการและครูผู้สอน จำนวน 152 คน เนื่องจากฝ่ายบริหารกลุ่มงานวิชาการมาจากครูผู้สอน จำนวน 25 คน นักเรียนทั้งหมดของโรงเรียน จำนวน 3,302 คน เท่ากับผู้ปกครองจำนวน 3,302 คน รวมทั้งหมดมีจำนวน 6,761 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นตัวแทนประชากรที่เชื่อถือได้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของยามาเน่ (Yamane, 1973: 125) จากจำนวนประชากรนักเรียนทั้งหมดของโรงเรียนประมาณ 3,302 คน โดยยอมรับให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกิน 5% ความเชื่อมั่น 95% หรือที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังนี้

ผู้อำนวยการโรงเรียนและกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 30 คน

ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ภายในโรงเรียน จำนวน 152 คน

นักเรียนและผู้ปกครอง จากทุกแผนการเรียนของทุกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวน 1,629 คน แต่มาเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 1,488 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายและแผนการจัดการเรียนรู้ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. วิเคราะห์ ออกแบบสอบถามและกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก
3. นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้กลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
4. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์โดยเก็บข้อมูลให้เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

1. แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด หรือคำถามที่ให้แสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะร่วมกับการสังเกต ผู้วิจัยนำมาสรุปสาระสำคัญจากเนื้อความ คำพูด ข้อความ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยแยกข้อมูลเป็นกลุ่มตามเนื้อหา ในการสังเกตพฤติกรรม อาจจะดูได้จากขณะทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทำงาน การสังเกตควรบันทึกเป็นหลักฐาน ผู้สังเกตอาจเป็นผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา หรือผู้ปกครอง การสังเกตอาจสังเกตคนเดียวหรือใช้หลายคนสังเกตก็ได้ แล้วนำมาอภิปรายร่วมกัน และควรบันทึกพฤติกรรมของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกฝ่าย โดยบันทึกตามพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เสร็จแล้วรวบรวมข้อมูล แจ้งให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งได้นำแบบจำลองการบริหารจัดการ “POSDCoRB Model” มาเป็นแนวทางในการตั้งประเด็นการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. นำแบบจำลองการบริหารจัดการ “POSDCoRB Model” มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย งานวิชาการ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานทรัพยากรบุคคล และการบริหารงานทั่วไป การสั่งการและการกำกับดูแลการประสานงาน และงบประมาณ

3. นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้อง และตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามโดยผู้เชี่ยวชาญเสนอ ตามแนวคิดการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.94-1.00 ซึ่งเป็นค่าที่สูงกว่าเกณฑ์ 0.50 ที่แสดงว่าข้อคำถามนั้นๆ มีความสอดคล้อง

2. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้สอนและนักเรียน ซึ่งอาจเป็นแบบตรวจสอบรายการหรือแบบเลือกตอบให้เช็ค (Check List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบปลายเปิด (Openended Questionnaire) ผู้ตอบควรมีครบทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา สมาชิก ผู้ปกครอง เมื่อตอบเสร็จแล้วจะรวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาสรุปตีความแล้วแจ้งในที่ประชุมให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ

แบบสอบถามความพึงพอใจเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1: เป็นคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2: เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3: เป็นแบบสอบถามให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นแบบปลายเปิด แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีข้อความให้แสดงความคิดเห็น ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

นำเสนอผลของข้อมูลเป็นตารางประกอบการอธิบาย เพื่อให้การพรรณนาข้อมูลมีความชัดเจนและสมบูรณ์มากขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ร้อยละและค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 2 ข้อมูล ใช้ระดับการวัดเป็นช่วง (Interval) วิเคราะห์สถิติด้วย Likert Scale เพื่อวัดระดับความคิดเห็นและคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

- 4.21-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด
- 3.41-4.20 หมายถึง ระดับมาก
- 2.61-3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง
- 1.81-2.60 หมายถึง ระดับน้อย
- 1.00-1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการพัฒนาการบริหารการจัดการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เริ่มจากการสำรวจหรือสัมภาษณ์แนวทางการบริหารโรงเรียนจากครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครอง นำร่างแนวทางการบริหารจัดการการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วมที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมา ประเมินและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง นำผลที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม และนำมาสรุปร่วมกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้สอน นักเรียน และ ผู้ปกครอง ในประเด็นความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีส่วนร่วม ควรมีการประชุมอภิปรายผลการจัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งผู้ร่วมอภิปรายอาจเป็นคณะกรรมการการจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนในการประเมินและพัฒนารูปแบบ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยสังเคราะห์ขึ้นจากความรู้ที่ได้จากการทบทวนเอกสารภายใต้กรอบแบบจำลองการบริหารจัดการ “POSDCoRB Model” ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย กุลิก และเฮอริค (Gulick; & Urwick. 1973: 13) และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

และรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อเป็นแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ขั้นตอนที่ 3 จัดการสนทนากลุ่ม ระหว่างผู้สอน ผู้ปกครองและนักเรียนในทุกระดับชั้น

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มด้วยการตีความ และการพรรณนาความ ตลอดจนการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 5 อภิปรายและสรุปผลจากข้อมูลที่ได้สังเคราะห์เสนอในที่ประชุมเพื่อแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำ

ผู้วิจัยได้ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามลักษณะของข้อมูลในแต่ละด้าน และดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลแล้วมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส จัดเป็นกลุ่มและนับคะแนนลงรหัสตามที่กำหนดไว้
3. บันทึกข้อมูลและประเมินผลวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่ออธิบายความหมายของข้อมูลและใช้ตารางแจกแจงความถี่แสดงผลเป็นค่าร้อยละ (Percentage) และอธิบายความหมายของข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

สำหรับคำถามปลายเปิด หรือคำถามที่ให้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการสังเกตการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปเป็นสาระสำคัญจากเนื้อหา ความ คำพูด ข้อความ ปรัชญาการณ พุทธิกรรมที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติกิจกรรม มาสรุปโดยแยกข้อมูลเป็นกลุ่มตามเนื้อหา

การประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียน

เพื่อให้การจัดกิจกรรมนักเรียนมีประสิทธิภาพดีจะต้องมีการประเมินผลการจัดกิจกรรม การประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนนอกจากจะทำให้ทราบว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่แล้วยังเป็นข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมในอนาคต

การประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียน ผู้บริหารควรยึดหลักการดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมนักเรียนแต่ละครั้ง ควรมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนแน่นอน เมื่อจัดกิจกรรมแล้วควรจะประเมินผลดูว่า กิจกรรมเหล่านั้นได้ผลตามที่ไดวางจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่

2. ควรจะได้มีการประเมินผลกิจกรรมนักเรียนเป็นระยะๆ ตลอดภาคการศึกษาและตลอดปี เพื่อจะได้ทราบว่ามีการจัดกิจกรรมใดขึ้นบ้างและได้ผลเป็นอย่างไร

3. ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา สมาชิก ผู้ปกครอง ควรจะได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมอย่างแท้จริง

4. การประเมินผลกิจกรรมนักเรียน ควรจะประเมินทุกด้านทั้งในด้านวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน การจัดอุปกรณ์ ระยะเวลาที่จัด สถานที่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิก คุณค่าที่ได้รับ และข้อเสนอแนะของสมาชิก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรม ครั้งต่อไป

5. การประเมินผลกิจกรรมควรใช้เครื่องมือหลายๆ แบบ เช่น การสังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของสมาชิก การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์และการประชุมอภิปรายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้น

6. การประเมินผลแต่ละครั้งควรมีลักษณะเป็นปรนัย ไม่ควรใช้อารมณ์หรือความรู้สึกส่วนตัวมาประเมินผลกิจกรรม

7. เมื่อประเมินผลเสร็จแล้ว ควรมีการบันทึกผลการประเมินไว้เป็นหลักฐานและแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ

8. นำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมที่จัดขึ้นในครั้งต่อไป

วิธีการประเมินผลกิจกรรมนักเรียน

1. การสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของนักเรียน
2. สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. ใช้แบบสอบถามประเมินผลการปฏิบัติงานทุกฝ่าย
4. มีการบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่ใส่ความคิดเห็น

หลังจากที่ได้รับทราบเรื่องการประเมินผลกิจกรรมนักเรียน สิ่งที่ผู้บริหารและครูผู้เกี่ยวข้องควรตระหนักในเรื่องการประเมินผลของการจัดกิจกรรมนักเรียนก็คือ

1. บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมนั้นๆ

2. ต้องใช้วิธีการประเมินผลหลายวิธี เช่น การออกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ วางกล่องแสดงความคิดเห็น การอภิปราย การสังเกต และการแสดงออกของนักเรียน

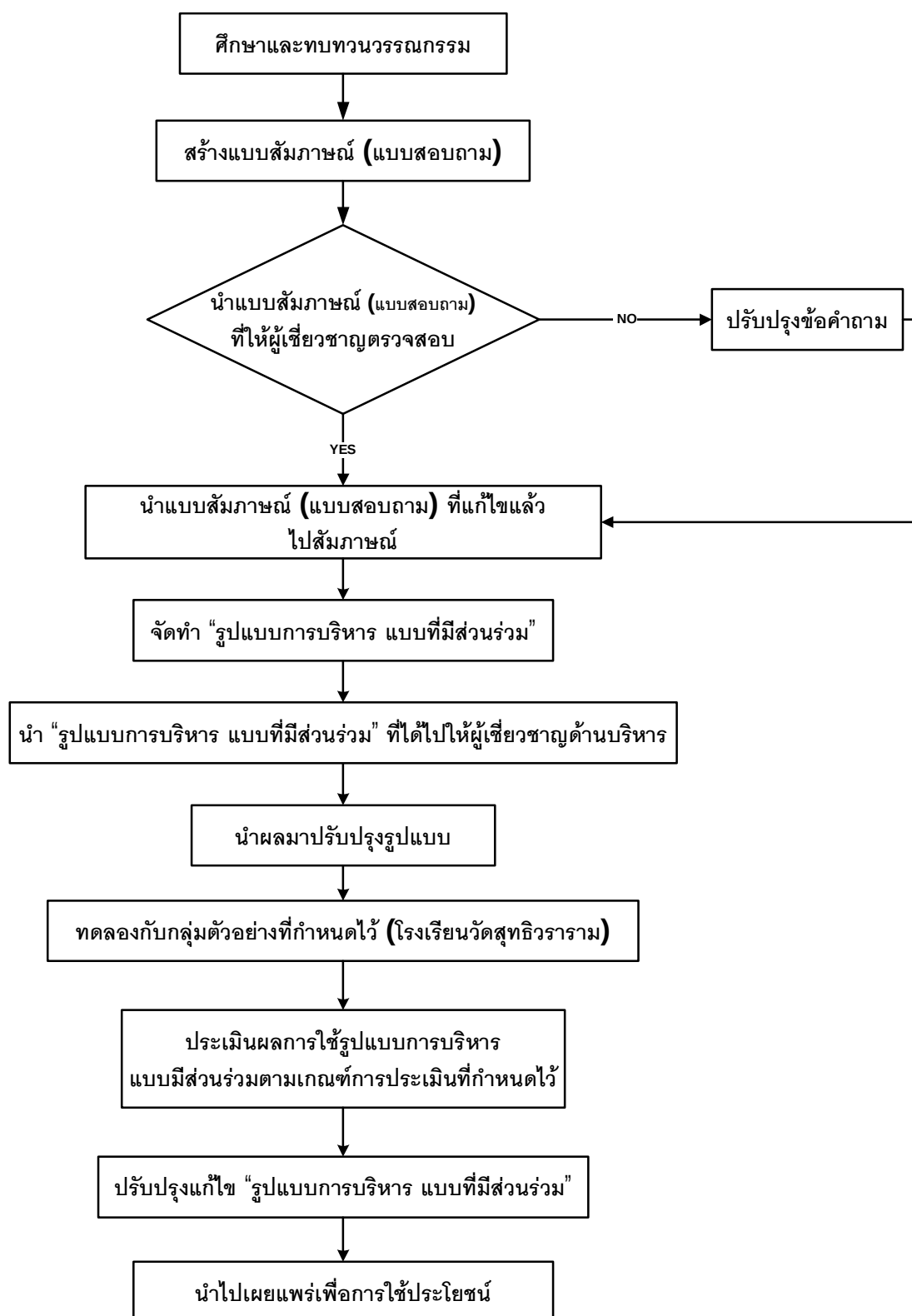
3. ควรประเมินคุณค่าของกิจกรรมนั้นหลายๆ ด้าน เช่น ลักษณะกิจกรรม เนื้อหาของกิจกรรม วิธีดำเนินกิจกรรม ช่วงระยะเวลาของการดำเนินกิจกรรม

4. การประเมินขณะที่กิจกรรมกำลังดำเนินอยู่และหลังจากกิจกรรมสิ้นสุด

5. ผลของการประเมิน ควรได้นำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมชุมชน

เมื่อทราบถึงหลักการทั่วไป วิธีการดำเนินการจัดกิจกรรม การประเมินผลแล้ว บุคคลที่จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้คือผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งในการจัดกิจกรรมนักเรียนจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าผู้บริหารไม่สนับสนุน

สรุป ขั้นตอนการวิจัย มีดังนี้

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย